

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
04 квітня 2025 року**

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №14 від 24 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Осіпова Тетяна Юріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Університету Ушинського

Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 511 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

**МАРДАРОВА Ірина Костянтинівна,
ГУДАНИЧ Наталія Миколаївна**

РОЗВИТОК КРЕАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОВОРКІНГ СЕРЕДОВИЩІ

Розвиток креативних здібностей здобувачів вищої освіти є важливою складовою сучасного освітнього процесу та обумовлений кількома ключовими чинниками як інноваційне становлення суспільства та конкурентоспроможність майбутніх фахівців на ринку праці. Від закладів вищої освіти вимагають створення коворкінг середовища, що надає не лише глибокі професійні знання, а й реалізує креативний підхід в освітньому процесі, розвиває здатність здобувачів вищої освіти до генерування нових ідей, розвитку аналітичних навичок, уміння оцінювати інформацію, приймати нестандартні рішення, адаптуватися до швидкоплинних змін у професійній діяльності, розробляти нові технології, методи, інноваційні продукти та сприяє їхньому професійному становленню й успішній інтеграції в суспільство.

Аналіз досліджень (Л. Зданевич, О. Курило, О. Листопад, О. Попович, С. Сисоєва та ін.) дозволило розглянути поняття «креативні здібності здобувачів вищої освіти (майбутніх вихователів)» як їх здатність до формування концепцій, створення інноваційних продуктів та упровадження нестандартних підходів при використанні форм, методів, технологій в освітньому процесі і адаптації його до потреб кожної дитини. У сучасних педагогічних доробках [2; 3; 6] креативність є ключовою навичкою, оскільки вихователі не лише передає знання, а й створює сприятливий інноваційно-освітній простір для розвитку особистості дитини, виявляє здатність до творчого пошуку, до прийняття ефективних рішень й реалізації нових ідей до самопрезентації та презентації результатів своєї професійної діяльності. Креативні здібності здобувачів вищої освіти (майбутніх вихователів) є важливим фактором їхньої професійної компетентності, оскільки креативний підхід до виховання сприяє ефективній роботі з дітьми, розвитку їхньої особистості та створенню ефективного інноваційно-освітнього середовища.

Обґрунтуємо основні критерії та показники розвитку креативних здібностей здобувачів вищої освіти (майбутніх вихователів):

1. Когнітивний критерій: оригінальність мислення, здатність використовувати нестандартні підходи в освітньому процесі; гнучкість мислення, вміння швидко адаптуватися до змін та використовувати нові методи, швидке переключення між різними ідеями та концепціями, здатність адаптуватися до змін і переглядати власні погляди; евристичність, здатність до самостійного відкриття нового; розвинена уява, здатність до вигадування; здатність до асоціативного мислення, встановлення несподіваних зв'язків між різними явищами.

2. Емоційно-мотиваційний критерій: прагнення до творчості, ініціативність при реалізації нових ідей в освітній процес; емоційна чутливість, здатність розуміти почуття дітей та створювати комфортне інноваційно-освітнє середовище; інтерес до нових методик, відкритість до педагогічних інновацій, бажання експериментувати; емпатія, розуміння внутрішнього світу дитини, вміння мотивувати її до розвитку.

3. Практично-діяльнісний критерій: використання нестандартних педагогічних прийомів, здатність імпровізувати, швидке знаходження рішень у нестандартних ситуаціях; уміння створювати методичні розробки, авторські програми, казки, творчі завдання тощо; уміння брати відповідальність за свої ідеї та проєкти, наполегливість у досягненні результатів.

4. Комунікативний критерій: вміння ефективно взаємодіяти з дітьми, знаходити спільну мову, підтримувати інтерес до навчання; навички командної роботи, взаємодія з колегами, батьками, фахівцями суміжних галузей, громадськими діячами щодо створення оптимального інноваційно-освітнього середовища; здатність обґрунтовувати та презентувати свої ідеї та інноваційні доробки.

5. Рефлексивний критерій: аналіз власної діяльності, здатність оцінювати результати роботи та вдосконалювати форми, методи та технології; готовність до саморозвитку, прагнення підвищувати кваліфікацію, вивчати нові підходи; критичне мислення, об'єктивне оцінювання ефективності використаних методик.

Доведено, що коворкінг середовище у закладах вищої освіти є потужним інструментом для стимулювання творчого мислення та розвитку креативних здібностей і реалізується як спеціально організований простір, який сприяє спільній роботі, освітньому та науково-дослідницькому процесу здобувачів вищої освіти, викладачів і молодих науковців. Дане середовище забезпечує можливості для експериментування та обміну думками, а також формує простір для інноваційної діяльності. Погоджуємося із дослідженнями (І. Бойко, Н. Смочко, Т. Лужанської, І. Лепкого та інших) і «коворкінг середовище» розглядаємо як колективний, модернізований, робочий простір, що передбачає природний обмін ідеями, задля отримання здобувачами вищої освіти нових знань, реалізації нових проєктів та виконання складних професійних завдань.

Визначимо основні характеристики коворкінг середовища закладу вищої освіти, а саме:

- гнучкість і адаптивність простору: можливість швидкої зміни конфігурації робочих місць; відкритий доступ до навчальних зон для всіх учасників освітнього процесу; поєднання індивідуальних і групових робочих місць тощо;
- колаборація та командна робота: спільна робота здобувачів вищої освіти, викладачів, дослідників і стейкхолдерів; організація міждисциплінарних

проектів; створення сприятливого середовища для комунікації та обміну ідеями тощо;

- інноваційність та технологічна оснащеність: доступ до швидкісного інтернету та сучасного обладнання (комп'ютери, інтерактивні дошки, 3D-принтери тощо), використання цифрових інструментів для навчання та досліджень; автоматизація управління ресурсами (онлайн-доступ до матеріалів) тощо;
- підтримка стейкхолдерів та стартапів: проведення тренінгів, майстер-класів, хакатонів, можливість залучення менторів та фахових-експертів; надання ресурсів для розвитку стартапів і студентських ініціатив тощо;
- комфортне середовище та ергономіка: зручні меблі, природне освітлення, зони відпочинку; неформальна атмосфера, яка сприяє продуктивності; поєднання робочих зон із креативними просторами тощо;
- міжнародна співпраця: доступ до онлайн-лекцій і вебінарів із міжнародними експертами, спільні проекти зі студентами з інших країн, підтримка міжкультурного обміну та академічної мобільності тощо.

У дослідженнях (І. Бойко, О. Листопад, Ю. Несін, О. Сафронова, С. Сисоева та інші) визначено, що креативний підхід у коворкінг середовищі закладу вищої освіти сприяє розвитку інноваційного мислення, формуванню навичок нестандартного вирішення проблем та стимулює активну взаємодію учасників освітнього процесу. Його реалізація включає використання сучасних методів навчання, технологій та створення мотивуючої атмосфери для творчої роботи. Розглянемо основні умови реалізації креативного підходу в коворкінг середовищі закладу вищої освіти:

1. Організація простору для творчої діяльності учасників освітнього процесу: використання модульних меблів, які можна легко змінювати залежно від формату роботи; обладнання креативних зон для мозкових штурмів, групових обговорень та самостійної роботи (візуальні таблиці, схеми тощо); комбінування відкритих робочих просторів та затишних місць для індивідуальної концентрації.

2. Упровадження інтерактивних методів навчання та співпраці: дизайн-мислення, методологія створення інноваційних рішень через емпатію, ідеацію та прототипування; метод кейсів, аналіз реальних ситуацій із пошуком креативних рішень: гейміфікація навчання, використання ігрових програм (квести, симуляції, хакатони) для підвищення мотивації; спільні проекти та стартапи, реалізація ідей через командну взаємодію.

3. Використання цифрових технологій: застосування інтерактивних дошок, VR/AR, 3D-принтерів для візуалізації ідей тощо; використання онлайн-платформ для спільної роботи (Ofis 365, Moodle, Miro, Trello, Slack); використання штучного інтелекту та автоматизованих рішень в освітніх проєктах.

4. Створення середовища для комунікації та обміну ідеями: організація майстер-класів, лекцій та воркшопів із стейкхолдерами, проведення інноваційних марафонів, наукових конференцій для генерації ідей, співпраця з міжнародними партнерами для обміну досвідом, отримання додаткових консультацій.

5. Мотиваційна атмосфера та підтримка творчості: заохочення до дослідно-експериментальної діяльності та самостійного мислення; надання менторської підтримки від викладачів та практиків; розвиток культури відкритості та довіри, де кожен здобувач вищої освіти може висловити свою думку.

Зазначимо, що розвиток креативних здібностей здобувачів вищої освіти (майбутніх вихователів) у коворкінг середовищі передбачає поетапне формування навичок творчого мислення, самостійного пошуку рішень та активної взаємодії. Обґрунтуємо етапи розвитку креативних здібностей здобувачів вищої освіти (майбутніх вихователів) в коворкінг середовищі закладу вищої освіти.

1. Підготовчо-мотиваційний етап. Мета: стимулювати інтерес до творчої діяльності та створити сприятливе середовище для розвитку креативності. Завдання: ознайомлення здобувачів вищої освіти із концепцією коворкінгу та його можливостями, формування мотивації до творчого самовираження через інтерактивні вправи, розвиток базових комунікативних та міжособистісних навичок. Форми роботи: вступні лекції, вебінари, тренінги з креативності, мотиваційні зустрічі з успішними педагогами, вихователями-практиками, які використовують творчі методи у навчанні, інтерактивні завдання, спрямовані на подолання страху помилок у творчій діяльності.

2. Діагностичний етап. Мета: визначити рівень сформованості креативних здібностей здобувачів вищої освіти та їхні індивідуальні особливості. Завдання: аналіз індивідуальних креативних здібностей через спеціальні тести; виявлення сильних та слабких сторін у творчій діяльності майбутніх вихователів; формування навчальних груп відповідно до рівня креативності студентів. Форми роботи: проведення діагностичних методик (наприклад, тести Торренса, Гілфорда на креативність тощо), самооцінка та рефлексія майбутніх вихователів щодо їхніх креативних здібностей, обговорення результатів та визначення напрямків розвитку.

3. Практично-творчий етап (формування креативних навичок). Мета: розвиток творчого мислення, здатності генерувати нові педагогічні ідеї та втілювати їх у практичну діяльність. Завдання: застосування інтерактивних методик у коворкінг середовищі, формування навичок креативного вирішення педагогічних завдань, розвиток вміння працювати в команді, обмінюватися ідеями. Форми роботи: мозкові штурми та дизайн-мислення (створення інноваційних виховних методик), рольові ігри, театралізовані виступи, імпровізаційні вправи, створення авторських виховних програм та їх апробація у коворкінг просторі.

4. Проектно-дослідний етап (інтеграція знань у практику) Мета: закріплення креативних навичок через розробку та впровадження власних освітніх проєктів. Завдання: створення майбутніми вихователями власних проєктів на основі отриманих знань, презентація та реалізація креативних педагогічних ідей. Форми роботи: розробка авторських методичних матеріалів та інтерактивних занять проведення експериментальних занять у рамках навчальної практики, оцінка проєктів стейкхолдерами, міжнародними експертами та студентською спільнотою.

5. Рефлексивно-оцінювальний етап. Мета: Оцінити рівень розвитку креативних здібностей та ефективність освітнього процесу. Завдання: аналіз отриманого досвіду та його практичної значущості, самооцінка майбутніми вихователями власних досягнень, корекція подальшого професійного розвитку. Форми роботи: проведення рефлексивних зустрічей, обговорення досягнень, анкетування здобувачів та викладачів щодо ефективності коворкінг середовища, аналіз успішності реалізованих педагогічних проєктів.

Отже, розвиток креативних здібностей здобувачів вищої освіти (майбутніх вихователів) у коворкінг середовищі відбувається поетапно: від формування мотивації та діагностики рівня креативності до активного використання творчих підходів у практичній діяльності. Така система сприяє підготовці сучасних фахівців, здатних використовувати інноваційні методи у вихованні дітей та роботі з батьками, що підвищує якість та ефективність дошкільної освіти. Гнучкість коворкінг простору дозволяє здобувачам вищої освіти (майбутнім вихователям) самостійно організовувати робочі процеси, експериментувати з методами навчання, а відсутність жорстких обмежень сприяє генерації нових ідей і самовираженню, розвитку навичок командної роботи та спільного вирішення проблем.

Список використаних джерел:

1. Бойко І. Віртуальний освітній коворкінг у професійній підготовці майбутніх викладачів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. № 2 (106). С. 160–169.
2. Зданевич Л. В., Курило О. Й., Попович О. М. Розвиток творчого потенціалу майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 18. С. 187–190.
3. Листопад О. А. Теоретико-методичні засади формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів : [монографія] Одеса : ФОП Бондаренко М. О., 2015. 328 с.
4. Несін Ю. М. Розвиток творчих здібностей здобувачів вищої освіти на заняттях з англійської мови. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. № 80. Т. 2. С. 102–105.
5. Сафронова О. О., Мазурчук Т. В., Шмельова О. Є. Особливості формування вільного студентського простору сучасного закладу вищої освіти.

Технічна естетика та дизайн: міжвідомчий науково-технічний збірник. Київ: КНУБА, 2018. Вип. 14. С. 208–213.

6. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості: підручник. Київ: Міленіум, 2006. 344 с.

7. Смочко Н. М., Лужанська Т. Ю., Лепкий М. І. Коворкінг-центр як інновація в умовах нових викликів суспільства. *Міжнародний науковий журнал «ОСВІТА І НАУКА»*. 2022. Випуск 2(33). С. 307–319.

МАРУЩАК Ярослав Сергійович

ІННОВАЦІЙНИЙ РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ: ВІД СУЧАСНОСТІ ДО КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Анотація: В тезах розглядаються методологічні підходи до викладання предмета історія України у зворотній хронології – від сучасності до зародження Київської Русі.

Обґрунтовується значущість такого підходу для формування критичного мислення, національної ідентичності та адаптації історичних знань до сучасних реалій. Аналізуються основні джерела, методи, виклики та перспективи реалізації такого навчального процесу.

Ключові слова: викладання історії, зворотна хронологія, критичне мислення, національна ідентичність, історична ретроспектива, компаративний аналіз, інноваційний підхід, проблемно-орієнтоване навчання, хронологічна деконструкція, архівні джерела, мемуарна література, інтерактивні ресурси, історична причинно-наслідкова логіка, методологічні підходи, педагогічні стратегії.

Сучасні тенденції у викладанні історії України передбачають нові підходи до структурування матеріалу. Один із перспективних методів – вивчення подій у зворотному порядку, тобто від сьогодення до минулого. Цей підхід сприяє розумінню історичної причинно – наслідкової логіки та дає змогу студентам усвідомлювати значення історичних процесів для сучасності.

Зворотна хронологія застосовується у педагогічних методиках для покращення когнітивного сприяння матеріалу. Її основою є концепція ретроспективного аналізу, що дозволяє учням краще усвідомлювати історичні події як процеси, а не сукупність факторів. [4]

Згідно з дослідженнями Геллера, зворотній підхід у викладанні історії активізує аналітичне мислення та підсилює логічні зв'язки між подіями. Учні починають розуміти сучасні проблеми в контексті історичного розвитку. [1]

Також, виникає необхідність згадати про метод порівняльного аналізу, що дозволяє виявити аналогії між історичними подіями різних періодів. Як приклад,